

ریاست جمهوری
سازمان میراث فرهنگی و گردشگری

سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان فارس

مسجد جامع چنار

تهیه کننده: محمد حسن پاک نژاد

شماره ثبت:

تاریخ ثبت:

تاریخ تهیه: زمستان ۸۴

۱۵۵۱۶

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مقدمه :

روستای چنار در ۱۶ کیلومتری جنوب شرق شهرستان آبادیه واقع شده که از شمال به مرکز دهستان بیدک از جنوب به اراضی بیابانی شهرستان اقلید از غرب به اراضی کشاورزی و بیابانی روستای فیروزی و صادق آباد از شرق به اراضی بیابانی شهرستان اقلید محدود است. ارتفاع از سطح دریا ۲۰۰۰ متر. مساحت روستا اعم از کشاورزی و مسکونی و حریم حدود ۷۰۰ هکتار می باشد و دارای ۳ رشته قنات دایر یا میزان آبدهی ۱۸۰ لیتر در ثانیه و ۵ رشته قنات غیر دایر است. وجه تسمیه روستا درخت چناری است که حدود یک هزار سال پیش کاشته شده و هنر پارچا و استوار به حیات خود ادامه می دهد. آثار و بناهای تاریخی زیادی در روستا وجود دارد که از آنها میتوان به مسجد بزرگ، مسجد کوچک، حمام کهنه، هفت قبرستان قدیمی که فقط ۲ محل آن باقی است. مسجد جامع فعلی، تکیه، حمام قلعه که بنا بر روایات زمان ساخت آنها به سال لشکر کشی ناصر شاه افشار به هندوستان بر میگردد. گویا زمانی که ناصر شاه از مسیر شورشستان آبادیه به سمت ایرکوه تغییر مسیر داده، حاج نجف ابرقویی حاکم وقت ابرقوی تعداد ۲۳ مسجد، ۲۲ تکیه، ۲۲ حمام در منطقه آبادیه و ایرکوه بنا نموده و در هر منطقه ملکی را جهت هزینه هائی جاری آن خریداری و وقف نموده که از جمله سه هفتاد و دوم از قناتین چنار موقوفه روستا جهت مسجد و تکیه بوده است. دیگر آثار تاریخی و طبیعی واقع در روستا دو کارخانه شیره یزی انگور، درختان بنه واقع در جنوب روستا، همچنین چشمه ای در جنوب روستا در کنار قنات فعلی که بیش از یکصد سال قدمت داشته و کسی از آن اطلاعی ندارد ولی محل ظهر و آثار کمی از بستر آن باقی است. مقبره قدیمی که مدفن یکی از مشاهیر زمانهای قدیم است و بصورت مخروطی است در قسمت غربی روستا باقی مانده است.

۱- موقعیت طبیعی اثر:

روستای چنار در ۱۶ کیلومتری جنوب شرق شهرستان آباده واقع شده که از شمال به مرکز دهستان بیدک از جنوب به اراضی بیابانی شهرستان اقلید از غرب به اراضی کشاورزی و بیابانی روستای فیروزی و صادق آبادو از شرق به اراضی بیابانی شهرستان اقلید محدود است. ارتفاع از سطح دریا ۲۰۰۰ متر. مساحت روستا اهم از کشاورزی و مسکونی و حریم حدود ۷۰۰ هکتار می باشد و دارای ۳ رشته فئات دایر با میزان آبدهی ۱۸۰ لیتر در ثانیه و ۵ رشته فئات غیر دایر است.

۲- موقعیت فعلی اثر:

شهرستان آباده، بخش مرکزی، دهستان بیدک، روستای چنار، داخل قلعه کهنه روستا

۳- مشخصات پلاک ثبتی اثر:**۴- تاریخچه و وجه تسمیه اثر:**

سال ساخت مسجد جامع روستای چنار به دوره صفویه می رسد. وجه تسمیه این اثر و روستا درخت چناری است که حدود یکهزار سال پیش کاشته شده و هنوز پابرجا و استوار به حیات خود ادامه می دهد.

۵- سوابق پژوهشی اثر، شناسایی، بررسی، گمانه زنی، حفاری:

این اثر در سالهای گذشته توسط کارشناسان میراث فرهنگی شناسایی و در سال ۱۳۸۴ کلیه اقدامات ثبتی آن مهیا گردیده است.

۶- نوع و توضیحات مالکیت اثر:

این اثر دارای مالکیت رفیع و در اختیار اداره اوقاف می باشد.

۷- مشخصات اثر - تپه:

۸- مشخصات اثر بنا:

مسجد جامع چنار که حدود ۳۰۰ سال از قدمت آن می‌گذرد و بنای آن از گزند حوادث و بلایای زمانه حفظ گردیده و معماری آن به سبک معماری دوره صفویه می‌باشد. دارای محراب، طاقهای ضربی و ستونهایی که از گل و خشت ساخته شده است و دارای ۳ صفت، دو ستون اصلی به طول ۲/۵ متر و عرض ۲/۲۰ متر و ارتفاع ۴ متر می‌باشد. البته حدود ۲۰ سال قبل در قسمت داخلی آن تعمیراتی از قبیل سفیدکاری، کف‌سازی انجام شده است. گفته می‌شود که مسجد جامع زیر بنایی بیش از این داشته، چیزی حدود دو برابر زیر بنای فعلی که از هم مجزا بوده ولی ۱۵۰ سال قبل قسمت شمالی تخریب و خاکبرداری شده است که به حیاط مسجد و کوچه اضافه گردیده است. پوشش مسجد از نوع طاقهای ضربی و از جنس خشت و گل خام می‌باشد که از خاک خود منطقه تهیه شده است. آب پشت بام مسجد توسط ۲ ناودانی که در بام تعبیه شده جمع‌آوری و به پایین منتقل می‌شود. مسجد دارای یک حلقه چاه می‌باشد که بیش از ۲۰۰ سال قدمت دارد. و تا قبل از لوله‌کشی آب شرب محل در سال ۱۳۵۴ هجری شمسی، آب مصرفی اهالی از این چاه تامین می‌شده است. ورودی قدیمی مسجد از قسمت غربی بوده که دارای یک سرطاق هلالی از جنس خشت خام. گل بنا شده که لبه‌های سرطاق با گچ پخته شده آن زمان گچکاری شده تا از گزند باران در امان باشد. تعداد طاقچه‌های قدیمی داخل مسجد ۳ عدد در قسمت غربی و ۳ عدد در قسمت شرقی و ۲ تا قچه در دو طرف محراب در قسمت جنوبی آن واقع شده است. گچبری داخل داخل محراب و طاقهای مسجد به حدود ۳۰۰ سال قبل برمی‌گردد که بیست سال قبل فقط روکش شده است. همچنین مسجد دارای یک میز چوبی به رنگ سبز با ۳ پله می‌باشد که در کنار محراب تعبیه شده که قدمت آن حدود یکصد سال است و فرشهای آن که قدمتی چندین ساله دارد و نام واقف آن و تاریخ بافت آن به روی آن بافته شده است. حکایت است که سال نوشته بنا یکصد سال قبل در کنار آن نصب بوده ولی متأسفانه توسط سارقین به سرقت رفته است. وضوخانه مسجد در ضلع شرقی حیاط می‌باشد.

۹- ویژگی اثر:

قرار گرفتن این بنا در داخل قلعه قدیمی روستای چنار در کنار سایر بناهای تاریخی همچون خانه‌های زیبای این روستا بابافت معماری بومی و خاص منطقه این روستای را به عنوان یکی از روستاهای تاریخی استان مطرح کرده است

۱۰- نوع بهره‌برداری اثر:

نوع بهره‌برداری از این اثر از گذشته تاکنون مذهبی بوده است.

۱۱- اقدامات انجام شده در مورد حریم اثر (حریم پیشنهادی):

تاکنون هیچگونه اقدامی درخصوص تعیین حریم اثر صورت نگرفته است.

۱۲- توضیح دخل و تصرفات انجام شده و مشهود اثر:

گفته می‌شود که مسجد جامع زیر بنایی بیش از این داشته، چیزی حدود دو برابر زیر بنای فعلی که از هم مجزا بوده ولی ۱۵۰ سال قبل قسمت شمالی تخریب و خاکبرداری شده و به حیاط مسجد و کوچه اضافه گردیده است.

۱۳- توضیح تعمیرات گذشته در اثر:

حدود ۲۰ سال قبل در قسمت داخلی آن تعمیراتی از قبیل سفیدکاری، کف‌سازی انجام شده است.

۱۴- توضیحات ضروری و اختصاصی اثر:

با توجه به شرایط خاص این بنا که در داخل یک بافت تاریخی قرار گرفته است و به منظور حفظ بافت تاریخی و سنتی روستای چنار ضروری است این بنا و سایر بناهای این روستا ثبت و در فهرست آثار ملی ایران قرار گیرد.

۱۵- شرح وضعیت موجود خطرپذیری و دلایل آسیب‌های وارده:

مهمترین خطری که این بنا را تهدید می‌کند تعمیرات و دخل و تصرفاتی است که خارج از ضوابط مرمتی سازمان میراث فرهنگی و گردشگری در بنا صورت گرفته است.

۱۶- ذکر منابع و مآخذ گزارش:

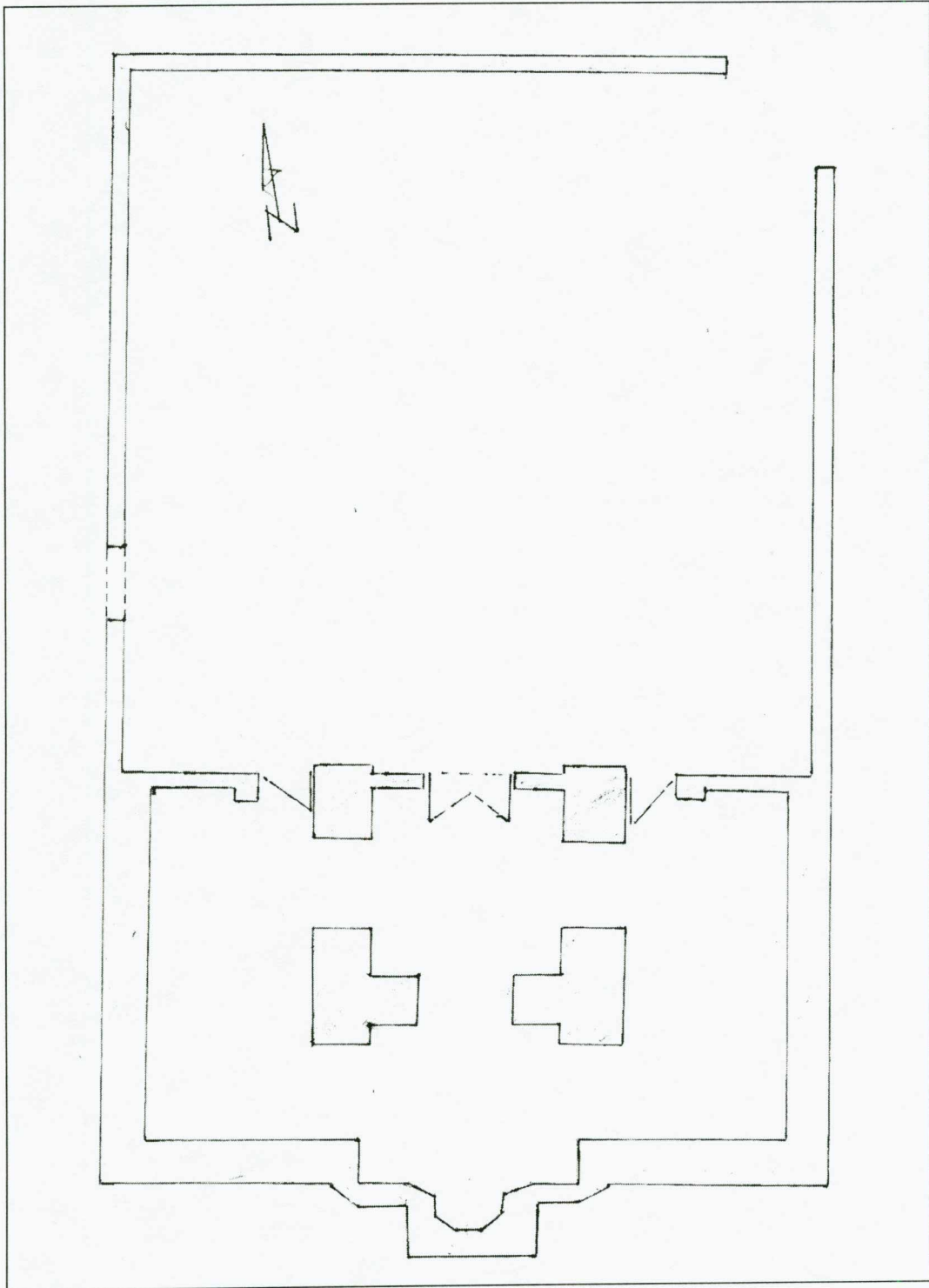
تحقیقات میدانی

مسجد جامع چنار ، نمای بیرونی ضلع جنوبی

مسجد جامع چنار ، فضای داخلی شبستان

پلان مسجد جامع چنار، مقیاس ۱/۱۰۰

نمای شمالی مسجد جامع چنار - شماره ۱

مقطع AA'